

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การประมวลสาระสำคัญ จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำเสนอได้ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. พฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
 - 1.1 ความหมาย และขอบข่ายของพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
 - 1.2 ความสำคัญของพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
 - 1.3 ลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
 - 1.4 วิธีการวัดพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
2. ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริตของวัยรุ่นตอนต้น
 - 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการวัยรุ่น
 - 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำ
 - 2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
 - 2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
3. การพัฒนาพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
 - 3.1 การพัฒนาพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริตโดยวิธีธรรมชาติ
 - 3.2 การพัฒนาพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริตโดยการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม
 - 3.3 การพัฒนาพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริตโดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
4. ปัจจัยเชิงเหตุผลสมทบกับพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
 - 4.1 ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่นกับพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต
 - 4.2 ภูมิหลังทางชีวสังคมกับพฤติกรรมซื้อสัตย์สุจริต

1. พฤติกรรมข้อสัตย์สุจริต

1.1 ความหมายและขอบข่ายของพฤติกรรมข้อสัตย์สุจริต

1.1.1 ความหมายของพฤติกรรมข้อสัตย์สุจริต คำว่าพฤติกรรมข้อสัตย์สุจริตมาจาก คำว่า พฤติกรรม และข้อสัตย์สุจริต ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539: 583) ให้ความหมายของ พฤติกรรม ว่า หมายถึง “การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้านเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า”

ปรีชา วิหคโต (2544: 65) ให้ความหมายของ พฤติกรรม ว่า หมายถึง “การกระทำทุกอย่างของสิ่งมีชีวิต ทั้งที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ไม่ว่าผู้อื่นจะสังเกตเห็นหรือไม่ก็ตาม”

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539: 248) ให้ความหมายของ ข้อสัตย์ ว่า หมายถึง “ประพฤติตรง ไม่เอนเอียง จริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง หลอกลวง”

สามารถ กลางบุญเรือง (2547: 4) ให้ความหมายของ ความข้อสัตย์ ว่า หมายถึง “การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงกับความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมา ต่อตนเอง บุคคล หน้าที่ หรือส่วนรวม”

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539: 844) ให้ความหมายของ สุจริต ว่า หมายถึง “ความประพฤติชอบ”

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551: 38) ให้ความหมายของคำว่า ความข้อสัตย์สุจริต ว่า หมายถึง “คุณลักษณะที่แสดงถึงการยึดมั่นความจริง ความถูกต้อง ดีงาม เป็นหลักในการดำเนินชีวิตทั้งทางกาย วาจา และใจ มีความจริงใจ ไม่บิดเบือนข้อมูล รู้จักรักษาความลับ หลีกเลี่ยงการหาผลประโยชน์ทับซ้อน มีความเกรงกลัวและละอายต่อการทำชั่ว”

จากความหมายของ พฤติกรรมข้อสัตย์สุจริต ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมข้อสัตย์สุจริต หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงการยึดมั่นความจริง ความถูกต้องดีงาม และความตรงไปตรงมา เป็นหลักในการดำเนินชีวิตทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวม

1.1.2 ขอบข่ายของพฤติกรรมข้อสัตย์สุจริต

กรมวิชาการ (2523: 147-148) หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา (2525: 129-131) และอโนมา ชันพันธ์ (2548: 21) ได้กำหนดขอบข่ายของพฤติกรรมข้อสัตย์สุจริต สรุปได้ดังนี้

1) พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง คือ การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงการมีความตั้งใจมั่นว่าจะไม่หลอกลวงตนเอง ตั้งใจกระทำแต่สิ่งที่ดี เคารพเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง มีความละเอียดถี่ถ้วน ความกล้าหาญ ไม่ยอมทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่ว่าอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ การประพฤติตนอย่างเหมาะสมและตรงไปตรงมาต่อตนเอง ทั้งด้านการเรียนและด้านอื่น ๆ ไม่นำสิ่งของมีค่าที่เก็บได้มาเป็นของตน การปฏิบัติหน้าที่ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ตามที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดและถูกต้องที่สุด ไม่ละทิ้งหน้าที่ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้

- (1) ตรงต่อเวลา
- (2) พูดความจริง
- (3) ทำตามที่พูดและคิด
- (4) เก็บของได้ส่งคืนเจ้าของ
- (5) ยอมรับเมื่อทำผิด
- (6) ไม่ลอกการบ้าน
- (7) ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
- (8) ไม่ทุจริตในการสอบ

2) พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น คือ การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงการประพฤติดี ตรงไปตรงมาต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ไม่ทรยศ ไม่กลั่นกลอก เหลวไหล ไม่เห็นแก่ได้ เอาแต่ประโยชน์ส่วนตนฝ่ายเดียว มีความจริงใจต่อผู้อื่น ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้

- (1) รักษาความลับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น
- (2) ไม่หยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต
- (3) ไม่นำงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
- (4) ไม่หลอกลวงผู้อื่น
- (5) ไม่นำความลับของผู้อื่นไปเปิดเผย
- (6) ไม่ลักขโมยของผู้อื่น

3) พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน คือ การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ตามที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด และถูกต้องที่สุด ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกงต่อหน้าที่ รวมถึงไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อหาประโยชน์ส่วนตน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่นและส่วนรวม

4) พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อส่วนรวม คือ การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงการประพฤติตนอยู่ในกรอบของกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับของสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ไม่กระทำการใด ๆ ให้เป็นที่เสียหายแก่ประเทศชาติหรือ

กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ รักษาความมั่นคงสัญญา ไม่ประทุษร้ายต่อหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติ ไม่นำความลับของหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติไปเปิดเผย ไม่ทรยศทำลายสถาบันหลักของชาติ ไม่ร่วมมือกันทำงานใด ๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของหมู่คณะ และสังคม ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้

- (1) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ
- (2) ไม่นำสมบัติของส่วนรวมมาเป็นของตน
- (3) ไม่ปลอมแปลงเอกสาร
- (4) ไม่นำความลับของส่วนรวมมาเปิดเผย

จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายของพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต สรุปได้ว่าพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต แบ่งได้ 4 ขอบข่าย คือ พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่การงาน และต่อส่วนรวม สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งขอบข่ายของพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตออกเป็น 3 ขอบข่าย คือ พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวม เนื่องจากพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงาน เป็นพฤติกรรมที่บุคคลพึงแสดงออกทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวม

1.2 ความสำคัญของพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

ในวรรณคดีของ กิริติ บุญเจือ (2542: 89-90) พิภพ วังเงิน (2545: 22) เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย (2546: 17-3 – 18-3) และ อโนมา ชันพันธ์ (2548: 20-21) พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตมีความสำคัญ สรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้บุคคลมีชีวิตที่ดีทั้งกาย และใจ
- 2) ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักตนเอง สำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม
- 3) ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักใช้สติปัญญาแก้ปัญหา ไม่มั่งงายลุ่มหลง
- 4) ทำให้บุคคลได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น ได้รับมอบหมายงานที่สำคัญหรือเป็นความลับของส่วนรวม
- 5) ทำให้บุคคลเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ ได้รับการยอมรับ และการกล่าวถึงในทางที่ดีจากบุคคลรอบข้าง
- 6) ช่วยเสริมบุคลิกภาพ ทำให้มีบุคคลมีความสมบูรณ์ในความคิด และการกระทำ เพราะไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างความคิด คำพูด และการกระทำ
- 7) ช่วยให้ผู้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีระบบ ระเบียบ ปลอดภัย

8) เพื่อให้บุคคลมีเครื่องยึดเหนี่ยว ป้องกันการเบียดเบียน เอารัดเอาเปรียบ
ซึ่งกันและกัน

9) สร้างสันติภาพ ทำให้ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น เกิด
ความสุขสงบในสังคม

10) ช่วยเสริมความมั่นคงแก่สังคม

1.3 ลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525: 129-131) ได้ระบุพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ไม่สับปลับกลับกลอก ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปทางที่เสื่อมเสีย มั่นคงต่อการกระทำของตน ไม่คดโกง มีความตั้งใจจริง ประพฤติตรงตามทีพูดและคิด ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนไปทางที่เสื่อมเสีย ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน แสดงความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่แสดงความริษยาหรือกลั่นแกล้งร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ปฏิบัติตัวโดยเห็นแก่ประโยชน์ของตนหรือเอาดีเข้าตน และไม่ร่วมมือกันทำสิ่งใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของสังคมหรือหมู่คณะ

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2528: 21-22) ได้รวบรวมพฤติกรรมของผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ ตรงต่อเวลา พูดความจริง ทำตามที่พูดและคิด รักษาความสัตย์สุจริต เก็บของได้ส่งคืนเจ้าของ ยอมรับเมื่อทำผิด ไม่หยิ่งของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ไม่ลอกการบ้าน หรือนำงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ทุจริตในการสอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา ไม่หลอกลวงผู้อื่น ไม่ฉ้อโกงหรือฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ปลอมแปลงเอกสาร ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง และหาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต

1.4 วิธีการวัดพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

การวัดพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจิตนั้น ยังไม่พบว่ามีแบบวัดพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตโดยตรง แต่พบแบบวัดที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ เช่น วินัย ไม่ถึง (2548: 174 -176) ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี ได้สร้างแบบวัดความซื่อสัตย์ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า เพื่อวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ซึ่งเสนอประโยชน์ที่แสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ พร้อมมาตรวัด 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ประกอบด้วยแต่ละประโยค โดยให้ผู้ตอบอ่านและเลือกตอบว่าตนคิดว่าประโยคนั้นเป็นจริงสำหรับตนในระดับมาก – น้อยเพียงใด ขนิษฐา เรืองขนาบ (2550: 44) ศึกษาเกี่ยวกับผลการฝึกเพื่อพัฒนาการวางแผนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของนักเรียนวัยรุ่น ที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่น อายุระหว่าง 10-13 ปี ได้สร้างแบบวัด

การวางแผนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรฐานค่า แต่ละข้อคำถามมีมาตรวัด 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ และจิตภา โลหะพงศ์พันธ์ (2551: 66) ศึกษาเกี่ยวกับผลการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นชายและหญิง อายุระหว่าง 13-15 ปี โดยสร้างแบบวัดการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตรฐานค่า แต่ละข้อคำถามมีมาตรวัด 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

จากการศึกษาวิธีการวัดพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นข้างต้น พบว่านักวิจัยจำนวนมากนิยมใช้แบบสอบถามแบบมาตรฐานค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยเสนอข้อความทางบวก และข้อความทางลบ ให้ผู้ตอบอ่านข้อความและเลือกตอบว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตนในระดับมาก - น้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า เครื่องมือที่นิยมใช้สำหรับการวัดพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นเป็นแบบสอบถามแบบมาตรฐานค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยเสนอข้อความทางบวก และข้อความทางลบ ให้ผู้ตอบอ่านข้อความและเลือกตอบว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตนในระดับมาก - น้อยเพียงใด

2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมข้อสัถย์สุจริตของวัยรุ่นตอนต้น

การศึกษาเอกสารพบว่ามีทฤษฎีที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมข้อสัถย์สุจริต ของวัยรุ่นตอนต้น ประกอบด้วย ทฤษฎีพัฒนาการวัยรุ่น ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการวัยรุ่น

วัยรุ่น คือ วัยที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13- 18 ปี (สุรางค์ ไคว์ตระกูล 2548: 86) วัยรุ่นสามารถแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13-15 ปี และวัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 16-18 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา วัยรุ่นเป็นวัยที่บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์/จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งมีรายละเอียดสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั่วไป และการเปลี่ยนแปลงทางเพศ เนื่องจากวัยนี้มีการสร้างและหลั่งฮอร์โมนเพศ และฮอร์โมนของการเจริญเติบโตอย่างมากและรวดเร็ว โดยเด็กหญิงจะเริ่มก่อนเด็กชาย การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัด คือ

ความสูง และน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผิวหนัง โดยเฉพาะ ใบหน้า ก็มีผิวหนัง เด็กหญิงหน้าอก และสะโพกจะขยายใหญ่ขึ้น เริ่มมีประจำเดือน ส่วนเด็กชาย ไหล่กว้างขึ้น มีกล้ามเนื้อแข็งแรง เสียงห้าวและแปร่ง หนวดเคราขึ้น

2.1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์/จิตใจ อารมณ์ของวัยรุ่นค่อนข้างรุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่าย หนูหันพละเล่น หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุ วัยนี้จึงได้ชื่อว่าเป็นวัย “พายุบุแคม” (สมร ทองดี 2533: 77) ซึ่งบางครั้งอาจเนื่องมาจากการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย เกิดความชอบหรือไม่ชอบในการเปลี่ยนแปลง มักวิตกกังวลว่าคนอื่นจะคิดกับตนอย่างไร ก่อนข้างจะเอาตนเองเป็นศูนย์กลางแต่ก็หวั่นว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร โดยเฉพาะกับเพื่อนร่วมวัย และต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

2.1.3 พัฒนาการด้านสังคม วัยนี้เป็นวัยที่สนใจเกี่ยวกับตนเอง อยากรู้ว่าตนเองเป็นใคร สัตถิแวน (Sullivan , 1953 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล 2548: 90) กล่าวว่า “วัยรุ่นต้องการที่จะมีความใกล้ชิดผูกพันกับเพื่อนวัยเดียวกัน และมีความสัมพันธ์อย่างสนิทสนม” เพื่อที่จะแสดงความรู้สึก และความคิดต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผย วัยรุ่นจะคบเพื่อนที่มีความสนใจและมีค่านิยมร่วมกัน วัยรุ่นทั้งหญิงและชายมีความต้องการทำอะไรทุกอย่างเหมือนเพื่อนร่วมวัยและเพศเดียวกัน ทั้งการแต่งตัว ความประพฤติ การใช้ภาษา รวมทั้งความเชื่อ และค่านิยม จึงมักจะปฏิบัติตามกับเพศตรงข้าม (อุบลรัตน์ เฟิงสติชัย 2546: 206) วัยนี้จะต้องสามารถแสดงบทบาททางสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สนใจสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ กติกาของกลุ่ม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา วัยนี้สติปัญญาจะพัฒนาสูงขึ้น สามารถเรียนรู้เข้าใจเหตุการณ์ได้ลึกซึ้งขึ้น มีความสามารถในการคิดในสิ่งที่นามธรรมได้ สามารถคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น มีการใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ

จากทฤษฎีพัฒนาการวัยรุ่น สรุปได้ว่า วัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์/จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ซึ่งการจะพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตให้กับวัยรุ่นตอนต้นนั้น สามารถนำแนวคิดจากทฤษฎีพัฒนาการวัยรุ่นมาใช้ในการสร้างและการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นได้ โดยการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงพัฒนาการของวัยรุ่นทั้ง 4 ด้าน เช่น ให้นักเรียนได้มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งหญิงและชาย มีการผลัดเปลี่ยนสมาชิกในกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการสังเกต การเลียนแบบจากตัวแบบ การปรับตัว และการฝึกปฏิบัติตน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และปฏิบัติ

ตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ เสริมสร้าง ความมั่นใจและภูมิใจในตนเอง ทำท่ายให้นักเรียนได้คิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลโดยคำนึงถึงสังคมส่วนรวม

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำ

ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning Theory) พัฒนาโดย สกินเนอร์ (Skinner, 1954 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2544: 356) ซึ่งสกินเนอร์ มีความเชื่อว่า “พฤติกรรมของมนุษย์นั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยเน้นที่ ผลกรรมของพฤติกรรมนั้น ซึ่งถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นก็มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ในขณะที่พฤติกรรมใดที่ได้รับผลกรรมที่ไม่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มที่จะยุติลง” ซึ่งสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมคือ การเสริมแรง

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2544: 356) กล่าวว่า “การเสริมแรง (Reinforcement) คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น หรือลดลงอันเป็นผลมาจากการได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้น” การเสริมแรง มี 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

2.2.1 การเสริมแรงบวก (Positive Reinforcement) เป็นการให้ตัวเสริมแรงบวก (Positive Reinforcer) คือ สิ่งที่ทำให้ผู้รับพึงพอใจและแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ต่อไปอีก ตัวเสริมแรงบวกอาจเป็น 1) ตัวเสริมแรงที่เป็นวัตถุสิ่งของ เช่น ขนม เครื่องเขียน คะแนน 2) ตัวเสริมแรงทางสังคม เช่น การยิ้ม คำชมเชย การยอมรับ 3) ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพูดคุยกับเพื่อน หรือเลือกทำสิ่งที่ตนเองชอบ เป็นต้น แต่มีข้อจำกัดในการให้ตัวเสริมแรงที่เป็นวัตถุสิ่งของว่าผู้รับจะต้องขาดสิ่งนั้น และไม่สามารถให้สิ่งของที่มีราคาแพงได้

2.2.2 การเสริมแรงลบ (Negative Reinforcement) เป็นการขจัดตัวเสริมแรงลบที่ทำให้เกิดความไม่พอใจออกไป ตัวเสริมแรงลบ (Negative Reinforcer) คือ สิ่งที่ได้รับไม่พอใจต้องการหลีกเลี่ยง เช่น การชู้ การดู การหักคะแนน เป็นต้น ทำให้หันไปทำพฤติกรรมอื่นแทน ดังนั้น ตัวเสริมแรงลบไม่ได้ช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นเพียงการเลี่ยงไปทำอย่างอื่นแทน เพื่อหลีกเลี่ยงการได้รับตัวเสริมแรงลบ กิบสัน (Gibson, 1976: 117 อ้างถึงใน วงพัคตร์ ภูพันธ์ศรี 2545: 133) มีความเห็นว่า การให้การเสริมแรงลบไปเรื่อย ๆ จะทำให้นักเรียนเกิดความวิตกกังวล และอาจทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่น ๆ ตามมา

เพื่อให้การเสริมแรงมีประสิทธิภาพ ควรกำหนดลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจน ให้การเสริมแรงทุกครั้ง หรือบ่อยครั้งที่สุดเพื่อให้พฤติกรรมคงทน และให้การเสริมแรงทันทีที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมเป้าหมายออกมา ทั้งนี้ต้องให้

การเสริมแรงด้วยความจริงใจ เหมาะสมกับวัย และความต้องการของนักเรียน จึงจะส่งเสริมให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมาและเกิดความคงทน

จากทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำ สรุปได้ว่า การจะพัฒนาพฤติกรรมข้อัตถ์สุจริต เพื่อให้นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีพฤติกรรมข้อัตถ์สุจริตเพิ่มมากขึ้นนั้น สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงไปสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมข้อัตถ์สุจริต โดยการให้ตัวเสริมแรงบวกที่เหมาะสมกับวัย และความต้องการของวัยรุ่นตอนต้น เช่น การกล่าวคำชมเชย การปรบมือให้เพื่อแสดงการยอมรับ ยกย่อง และการให้รางวัล เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมข้อัตถ์สุจริตเพิ่มขึ้น

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

นางลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล (2551: 9-11) ศึกษาเกี่ยวกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา (Bandura : 1977) และสรุปแนวความคิดของแบนดูรา ไว้ดังนี้ พฤติกรรมที่มนุษย์แต่ละคนแสดงออกมานั้น แท้ที่จริงแล้วเกิดจากการที่บุคคลนั้นสังเกตเห็นจากบุคคลอื่นกระทำมาก่อน แล้วนำเอาแนวพฤติกรรมดังกล่าวนั้นมาเป็นต้นแบบ ในการกระทำของตนบ้าง โดยเรียกพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งกระทำ แล้วส่งผลให้บุคคลอื่นนำไปเป็นแนวทาง การกระทำว่า เป็นพฤติกรรมตัวแบบหรือพฤติกรรมแม่แบบ (modeling) แล้วใช้สติปัญญาเก็บจำไว้ จากนั้นจึงประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม และกำหนดเป็นการคาดหวัง พร้อม แสดงพฤติกรรมตามการคาดหวังของตนเอง

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1986 อ้างถึงใน นางลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล 2551: 10-11) สรุปได้ว่า ได้แบ่งกระบวนการเกิดพฤติกรรมเป็น 4 กระบวนการ สรุปได้ดังนี้

2.3.1 ความสนใจหรือการเอาใจใส่ (attention) หมายถึง ความสนใจในสิ่งเร้าหรือ พฤติกรรมของตัวแบบ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ 1) การเลือกรับรู้ คือ การที่บุคคลให้ความสนใจที่จะรับรู้และทำความเข้าใจพฤติกรรมของตัวแบบ แต่ยังไม่คิดที่จะนำมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง 2) การเลือกสิ่งเร้า คือ การตัดสินใจเลือกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบ หรือเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของตนไปตามการเลือกรับรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการจำแนกความสำคัญของสิ่งเร้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามระดับของแรงจูงใจ เช่น ความต้องการ ความจำเป็น ระดับ การเสริมแรง การรับรางวัลหรือถูกลงโทษ ความพร้อมในการเลียนแบบ และการคาดหวังผลกรรม ของผู้เลียนแบบ

2.3.2 การเก็บจำหรือการคงไว้ (retention) หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตัวแบบ ไว้ในระบบความจำของบุคคล ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของรหัสหรือจินตนาการ และจะแสดงพฤติกรรม

นั้นออกมาเมื่อคาดหวังว่า ถ้าแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้รับความพึงพอใจหรือได้รับการเสริมแรงเช่นเดียวกับตัวแบบ

2.3.3 การสร้างหรือผลิตตามพฤติกรรมตัวแบบ (production) เป็นการที่บุคคลประสานความรู้สึกที่ได้จากการบันทึก (ในกระบวนการที่ 2) ร่วมกับประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อนให้ได้เป็นรูปแบบของพฤติกรรมตัวแบบที่เก็บจำเมื่อได้รับสิ่งเร้า

2.3.4 การจูงใจ (motivation process) พฤติกรรมตัวแบบที่บุคคลเก็บจำ และสร้างพฤติกรรมไว้นั้น บุคคลจะยังไม่แสดงออกมาจนกว่าจะมีภาวะหรือเงื่อนไขที่เป็นสิ่งจูงใจ กระตุ้นให้บุคคลนั้นมีความต้องการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา และบุคคลจะเพิ่มความคาดหวังมากขึ้น เมื่อแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วได้รับความพึงพอใจ เงื่อนไขหรือสิ่งจูงใจมี 3 ลักษณะ คือ สิ่งจูงใจที่เป็นปัจจัยภายนอก สิ่งจูงใจที่เป็นปัจจัยมาจากผลของการกระทำ และสิ่งจูงใจที่เป็นปัจจัยมาจากส่วนบุคคล

นอกจากนี้ แบนดูรา (Bandura, 1977 อ้างถึงใน นางลักษณ์ วิรัชชัย และคนอื่น ๆ 2551: 15) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังนี้

1. สิ่งที่เราเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งกลายเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรม และเมื่อมีสถานการณ์เกิดขึ้นบุคคลก็จะมี ความคาดหวังล่วงหน้าเกี่ยวกับการเกิดของผลจากการกระทำนั้นได้ ทำให้ตัดสินใจได้ว่า ควรทำหรือไม่ควรทำ
2. วิธีการเรียนรู้ กล่าวคือ การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ซึ่งมีทั้งประสบการณ์ตรง และประสบการณ์ทางอ้อม โดยการสังเกต อ่าน ฟัง การบอกเล่าที่เกิดกับผู้อื่น ทำให้บุคคล มีการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง
3. ความเชื่อ ผลที่จากการเรียนรู้อยู่ในรูปของความเชื่อว่าสิ่งหนึ่งจะสัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เกิดจากการสังเกต และการคิดของบุคคล รวมทั้งการบอกเล่าของบุคคลอื่น ความเชื่อนี้สามารถกำหนดพฤติกรรมของบุคคลได้
4. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความรู้และความเข้าใจ บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจได้ และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ตนรู้ได้ รวมทั้งมองเห็นผลการกระทำที่จะเกิดตามมา ซึ่งอาจดีหรือเลว ทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าควรทำหรือไม่ควรทำได้
5. จริยธรรม เป็นหลักเกณฑ์ กฎเกณฑ์ แนวทางของการประพฤติปฏิบัติ โดยบุคคลสามารถประเมินได้ถึงความผิดถูกของการกระทำ
6. การบังคับตนเอง กล่าวคือ บุคคลสามารถบังคับตนเองที่จะประพฤติหรือละเว้น การประพฤติได้ตามมาตรฐานของตนเอง ตามการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและอ้อมของตน โดยความสามารถในการบังคับตนเองนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคม หากการเสริมแรงเป็นไปในทางบวกก็มีแนวโน้มที่จะละเว้น ไม่ปฏิบัติในสิ่งไม่ดี และประพฤติในสิ่งที่ดีงาม

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม สรุปได้ว่า การแสดงพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยการสังเกตพฤติกรรม และประเมินผลที่เกิดจากการกระทำของตัวเอง แล้วจึงนำพฤติกรรมนั้นมาเป็นตัวแบบหรือแนวทางในการกระทำของตน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ตัวแบบไปสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต โดยการใช้ตัวแบบของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตและ/หรือไม่ซื่อสัตย์สุจริต และกรณีตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวเอง สามารถพิจารณาและตัดสินใจเลือกเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบที่มีพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตได้

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเจริญกุล (2551: 16-17) กล่าวว่า โคลเบิร์ก (Kohlberg, 1987) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมพบว่า “พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ไม่ได้หยุดเมื่อบุคคลอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ยังคงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนไปจนถึงอายุ 25 ปี และสามารถบรรลุจริยธรรมขั้นสูงสุดได้เมื่อมีเหตุผล และความคิดในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีลักษณะของการมีเหตุผลสากลที่เป็นอุดมคติไม่เข้าข้างตัวเอง” โคลเบิร์ก ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น

ระดับที่ 1 ระดับก่อนจริยธรรม (preconventional level) เป็นระดับก่อนมีจริยธรรมอย่างมีเหตุผลหรือก่อนเกณฑ์การเข้าสังคม เด็กที่อยู่ในระดับนี้จะมีอายุต่ำกว่า 9 ปี ระดับนี้บุคคลจะทำความดีหรือเลวขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมที่กำกับมาหรือผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนด พัฒนาการระดับนี้มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นตอนการหลบหลีกการลงโทษ (punishment and obedience orientation) เป็นขั้นการปรับตัวตามการถูกลงโทษหรือการยอมทำตาม เชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่ เด็กมีเหตุผลในการทำดี เพราะไม่ต้องการถูกลงโทษ โดยไม่ได้คำนึงถึงผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นตอนถือประโยชน์ของตน (individualism) เป็นขั้นที่ถือเอาผลประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ เด็กวัยนี้จะเลือกตัดสินใจในสิ่งที่คิดว่าถูก และเหมาะสมในทางจริยธรรม และการเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือพึงพอใจ ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ในขั้นนี้พฤติกรรมที่ติงามถูกต้องตามเหตุผลของเด็กจะขึ้นอยู่กับรางวัลหรือผลตอบแทนที่จะได้รับจากการแสดงออกทางพฤติกรรมของตน

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ (conventional level) เป็นระดับมีกฎเกณฑ์ทางสังคม ตามกฎหมาย และหลักศาสนา ซึ่งเป็นระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของวัยรุ่น อายุ 10-16 ปี บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับนี้ จะมีเหตุผลในการตัดสินใจว่าอะไรดีงาม เกี่ยวข้องกับการเห็นชอบของผู้อื่นด้วย มีการใช้กฎเกณฑ์ทางสังคมมากขึ้น แบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนคล้อยตามผู้อื่น (mutual interpersonal normative morality)

เป็นขั้นการคล้อยตาม และกระทำตามความคาดหวังทางสังคมหรือได้รับการยอมรับของกลุ่มว่าเป็นคนดี เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ บุคคลที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งของเจ้าหน้าที่ ซึ่งทำให้เขามีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม การกระทำที่ดีหรือไม่ดีจะคำนึงถึงเจตนาด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นตอนทำตามระเบียบของสังคม (law and order orientation)

เป็นขั้นการปรับตัวให้เข้ากับกฎหมายและระเบียบของสังคม ในขั้นนี้การกระทำที่ถูกต้องคือการทำตามหน้าที่ของตนที่ตั้งงาม ถูกต้อง โดยการรักษาระเบียบ กฎหมาย ประเพณี หรือกฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะมองสังคมอย่างเป็นระบบ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ต่อไป

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (post conventional level) เป็นระดับเลขกฎเกณฑ์สังคม เป็นระดับที่พัฒนาการทางจริยธรรมที่มีวิจารณญาณอย่างมีหลักการที่เป็นลักษณะสากลนิยม ผู้ที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้จะมีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ระดับนี้บุคคลจะมีการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการคิด ตรึกตรอง ชั่งใจตนเอง โดยไม่เข้าข้างตัวเอง หรือเห็นแก่ตัว พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นตอนทำตามสัญญาของสังคม (social contract orientation)

เป็นการปรับตัว และปฏิบัติตามสัญญาของสังคม ผู้ที่มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ดึงมาขึ้นอยู่กับระเบียบ ประเพณีและกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ มีจิตสำนึกที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย เชื่อว่ากฎหมายเป็นหลักยึดให้ทำดี และจำเป็นต้องปฏิบัติแม้จะขัดกับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่

ขั้นที่ 6 ขั้นตอนยึดอุดมคติสากล (universal principles underlying moral reasoning) เป็นขั้นการยึดถือคุณธรรมที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนมากทั่วโลก และทุกสังคมว่าถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นคุณธรรมสากล หรือหลักการจริยธรรมสากล

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก สรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของวัยรุ่นตอนต้น อยู่ในระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ ซึ่งวัยรุ่นตอนต้นโดยทั่วไปจะแสดงพฤติกรรมตามคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ประเพณี และจากความคาดหวังของสังคมว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือสังคมว่าเป็นคนดี ซึ่งพฤติกรรมเชื้อสัจธรรมเป็นสิ่งที่ดีที่สังคมคาดหวังให้เกิดขึ้นกับบุคคลทุกคนในสังคม โดยเฉพาะกับวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กฎเกณฑ์ทางสังคมไปใช้สร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชื้อสัจธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชื้อสัจธรรมเพิ่มขึ้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536: 71) ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้ชุดการแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงขึ้นหลังจากได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อঞ্জรีย์ ศรีไตรรัตน์ (2542: 98-104) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลองที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การศึกษายังพบว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไม่ทำให้เกิดความแตกต่างต่อการมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต

วินัย ไผ่ถึง (2548:122-125) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ตัวแปรที่ดีของความซื่อสัตย์ ได้แก่ทัศนคติต่อความซื่อสัตย์ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน และความเชื่อในอำนาจแห่งตน ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บรรยากาศ ในโรงเรียน และการได้รับการสนับสนุนจากคนรอบด้าน นอกจากนี้ผลการศึกษาเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กภาษาไทย ที่พิมพ์ระหว่างปี 2543 – 2545 ของ จิตติมา ธนะศักดิ์ศิริ (2548 : 38) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มทดลองที่ได้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์มีคะแนนสูงขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถและความซื่อสัตย์ในการ

เขียนสะกดคำภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ การเขียนสะกดคำกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู ของ สมบูรณ์ ทินกร (2535 : 70) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำมีความ เชื่อสัตย์ก่อน และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากในชุด แบบฝึกทักษะการสะกดคำมีการปลูกฝังนิสัยให้นักเรียนมีความเชื่อสัตย์ต่อตนเอง โดยการกระทำ บ่อย ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของความเชื่อสัตย์

อโนมา ชันพันธ์ (2548: 85) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อสัตย์ของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีบุญยานนท์ จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาระดับความเชื่อสัตย์ ปัจจัยพื้นฐาน การอบรมเลี้ยงดู การเป็นต้นแบบของพ่อแม่ ครูและเพื่อน และหิริ-โอตฺปปะของ นักเรียน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อสัตย์ของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเชื่อสัตย์ ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การเป็น ต้นแบบของพ่อแม่ ครูและเพื่อน และหิริ-โอตฺปปะของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัย ด้านสังคม (ได้แก่ เพศ รายรับของนักเรียน รายจ่ายของนักเรียน สภาพครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และการเข้าร่วมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา)ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การเป็น ต้นแบบของบิดามารดา ครูและเพื่อน และหิริ-โอตฺปปะ มีความสัมพันธ์กับความเชื่อสัตย์ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไวคเกอร์ (Vocker, n.d. อ้างถึงใน สมบูรณ์ ทินกร 2535: 43) ศึกษาและวิจัย เกี่ยวกับความเชื่อสัตย์ พบว่า ความเชื่อสัตย์เป็นอิทธิพลที่ได้รับมาจากการได้รับการฝึกอบรมมา ตั้งแต่วัยเด็ก และเกี่ยวข้องกับตัวมารดาเองที่จะฝึกเด็กให้รับผิดชอบ ซึ่งความรับผิดชอบเป็นการ แสดงออกถึงพฤติกรรมที่กระทำด้วยความเชื่อสัตย์ ไว้ใจได้ และประพฤติอยู่ในกฎของศีลธรรมและ หลักธรรม และพบว่าเด็กหญิงจะมีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กชาย

สรุปได้ว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อสัตย์ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นอยู่บ้าง แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรม แนะแนวกับการพัฒนาพฤติกรรมเชื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

3. การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว

การประมวลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตพบว่า พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตสามารถพัฒนาได้ทั้งโดยวิธีธรรมชาติ โดยการจัดการเรียนการสอนหรือ การฝึกอบรม และโดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว รายละเอียดมีดังนี้

3.1 การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตโดยวิธีธรรมชาติ

การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตโดยวิธีธรรมชาติ หมายถึง การพัฒนา พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตที่ไม่ได้เกิดจากการจัดกระทำ อัจฉริย์ ศรีไตรรัตน์ (2542: 33) กล่าวว่า “พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด แต่เกิดจากการเรียนรู้ทาง สังคม” ทั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือเกิดจากการเรียนรู้จากตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น บิดามารดา สมาชิกในครอบครัว เพื่อน ครู บุคคลที่มีชื่อเสียง จนเกิดการแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยประจำตัว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ พิกพ วังเงิน (2545: 1) ที่ว่า “มนุษย์มี ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นมนุษย์จะมีการแสดงพฤติกรรมที่ดี หรือไม่ดีส่วนหนึ่งมาจาก สิ่งแวดล้อม จากการเลียนแบบจากผู้อื่น จนเกิดเป็นความเคยชิน ยอมรับและปรับเป็นพฤติกรรม ของตนเอง”

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์ สุจริตโดยวิธีธรรมชาตินั้น เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญที่ไม่ใช่เกิดจากการจัด กระทำ เช่น มีการเลียนแบบพฤติกรรมตามตัวแบบที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน บุคคลที่เกี่ยวข้อง และจากบุคคลที่มีชื่อเสียง

3.2 การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตโดยการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม

การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตโดยการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ อยู่ ในสาระการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นสาระที่ถูกรับรองอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551: 148) ได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนสาระศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนนำ หลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง เกิดการเรียนรู้จากคำสอน กิจกรรมหรือวิธีการ ต่างๆ ที่ครูจัดให้นักเรียนวัยรุ่นตอนต้น จนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมซื่อสัตย์ สุจริต

อัจฉริย์ ศรีไตรรัตน์ (2542: 38-40) พิเชษฐ มหาวงศ์ (2546: 31-33) ได้กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต ที่ถือเป็นจริยธรรมพื้นฐานที่ควรส่งเสริมพัฒนาบุคคล ตั้งแต่ในวัยเยาว์ ซึ่งสรุปแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตได้ดังนี้ การปลูกฝังควร

เริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคม โดยการอบรมทางศาสนา การให้ความรู้เกี่ยวกับ ความหมาย ความสำคัญ และวิธีปฏิบัติ การเสนอปัญหาให้คิด การให้แสดงบทบาทอื่นที่ต่าง ไปจากเดิม การให้เลียนแบบจากตัวแบบ นอกจากนี้ สุรนชัย ปานเกลียว (2547: 66-69)

ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา:

กรณีศึกษาโรงเรียนชยานุกิจพิทยาคม จังหวัดชัยนาท ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรม เชิงจริยธรรม และรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมของโรงเรียนชยานุกิจพิทยาคม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยการอบรมให้ความรู้ กิจกรรมเพื่อนเตือน เพื่อน ค่ายคุณธรรม และการเยี่ยมพบปะผู้ปกครองทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทร์อรุณ พนาลัย (2550: ง)

ที่ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางชุมน้อย พิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรม จริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความอดทน และ ด้านความขยันหมั่นเพียร โดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรม อบรมหน้าเสาธง 2) กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม 3) กิจกรรมการเรียนรู้สู่ความสำเร็จ 4) กิจกรรมการแสดงตน เป็นชาวพุทธที่ดี และ 5) กิจกรรมการทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบ ผลการศึกษาพบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้นทั้ง 5 ด้าน

สรุปได้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตนั้น สามารถพัฒนาได้โดย

การจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคม โดยเฉพาะ ในโรงเรียนซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมให้กับนักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มี พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตเพิ่มขึ้น

3.3 การพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตโดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

3.3.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

คอร์ทแมน อาชบายและเดอร์กราฟฟ์ (Kottman , Ashby and DeGraaf : 2001 อ้างถึงใน สมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 11) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนว ว่า “เป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดหรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละ กลุ่มได้ปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกัน ปัญหาและแก้ปัญหาด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม”

กรมวิชาการ (2546: 24) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนว ว่า “เป็น กิจกรรม ที่ส่งเสริมพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

สามารถค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตน ส่งเสริมทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา การสร้างสัมพันธภาพที่ดี”

อังคณา เมตุลา (2546: 30) ให้ความหมายของ กิจกรรมแนะแนว ว่า หมายถึง “มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้รับบริการแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติ หรือได้มีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายที่ตนจะพัฒนาหรือสร้างเสริมตนเอง ตลอดจนป้องกัน หรือแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม”

ภนิตา ภูโตนนา และคณะ (2548: 13) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว “เป็น กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจ ตนเอง สภาพแวดล้อมและสามารถพัฒนาและปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข”

สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียน รู้จักและเข้าใจตนเอง สภาพแวดล้อม และสามารถป้องกัน พัฒนา หรือแก้ปัญหของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546: 24) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว สรุปได้ดังนี้

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสาร แหล่งเรียนรู้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และส่วนตัว สังคม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
- 3) เพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาบุคลิกภาพ และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 4) เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในอาชีพและมีเจตคติ ที่ดีต่ออาชีพสุจริต
- 5) เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างวินัย คุณธรรมและจริยธรรม แก่ผู้เรียน
- 6) เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

3.3.3 หลักการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546: 24-25) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมแนะแนวมีหลักการสรุปได้ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของผู้เรียน
- 2) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องตอบสนอง จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- 3) จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยครอบคลุมด้านการศึกษา การงานและ อาชีพ ชีวิตและสังคม
- 4) จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและ ตัดสินใจ
- 5) จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ด้วยการปฏิบัติ จนเกิดทักษะการเรียนรู้
- 6) ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครูแนะแนวทำหน้าที่เป็น พี่เลี้ยงและประสานงาน

3.3.4 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546: 25-26) กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ สำคัญ สรุปได้ดังนี้

- 1) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัด ความสามารถและความ สนใจของตนเอง
- 2) สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการ วางแผน ที่เหมาะสมกับตนเอง
- 3) เสริมสร้างทักษะต่าง ๆ และค่านิยมที่ดี วินัย คุณธรรมรวมถึงจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพ และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข
- 4) เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะวิชาการ มี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี มีนิสัยรักการทำงาน
- 5) จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 6) เป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการแต่เน้นการสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ และบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตจริง

3.3.5 เทคนิคการจัดกิจกรรมแนะแนว วิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมข้อดีสูงสุด มีเทคนิคในการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) **การอภิปราย** คือ วิธีการที่มุ่งให้นักเรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือพิจารณาหัวข้อ ประเด็นที่กลุ่มสนใจร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาคำตอบ หรือเพื่อตัดสินใจแก้ปัญหา ร่วมกัน เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ได้ร่วมกันตัดสินใจแก้ปัญหา และทำงานร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (พิชิต พันธุ์พิทยแพทย 2543: 204)

2) **การแสดงบทบาทสมมติ** คือ การแสดงบทบาทในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เทียบเคียงกับสถานการณ์จริงตามที่ผู้แสดงบทบาทเข้าใจหรือตามบทบาทที่กำหนดให้แสดง เพื่อให้เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น โดยมีเหตุการณ์แวดล้อมอย่างไร จุดสำคัญอยู่ที่ต้องการให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นปรากฏกับผู้ชม ราวกับว่าได้พบกับสถานการณ์นั้นด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจและนำมาอภิปรายได้อย่างถูกต้อง (พิชิต พันธุ์พิทยแพทย 2543: 166)

3) **การศึกษกรณีตัวอย่าง** คือ การยกตัวอย่างเรื่องราวที่น่าสนใจที่สอดคล้องกับพฤติกรรมข้อดีสูงสุด มีประเด็นให้นักเรียนได้ฝึกคิด อภิปราย ถกเถียงกัน เพื่อให้ นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา (พิชิต พันธุ์พิทยแพทย 2543: 156)

4) **การฝึกพฤติกรรม** เป็นวิธีการที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติพฤติกรรมจริง (พิชิต พันธุ์พิทยแพทย 2543: 259-260)

สรุป เทคนิค/วิธีการที่สำคัญที่นำไปสร้างและใช้ในชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมข้อดีสูงสุด คือ การอภิปราย การศึกษกรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ และการฝึกพฤติกรรม

3.3.6 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว ได้มีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้หลากหลาย นำเสนอได้ดังนี้

สายพิน ช่างไม้ (2544: 11) ให้ความหมายของ ชุดการแนะแนว หมายถึง “เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ”

อังคณา เมศุลา (2546: 31) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ “เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมาย และขอบข่ายของการแนะแนว”

มยุรี วิสูตราศัย (2547: 16) ได้สรุปความหมายของ ชุดกิจกรรมแนะแนวว่า หมายถึง “เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ให้ความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา วัตถุประสงค์

และกิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจัดทำในลักษณะของสื่อประสม ประกอบด้วยคู่มือครู และแผนการจัดกิจกรรม โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การอภิปราย กรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง ตลอดจนการใช้สื่ออุปกรณ์ ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาหรือกิจกรรม”

สรุป ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรม ประกอบกันเป็นชุด ซึ่งสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง และใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อพัฒนาจิตลักษณะและ/หรือพฤติกรรมของนักเรียน

3.3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตโดยการใช้

ชุดกิจกรรมแนะแนว จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต แต่พบงานวิจัยที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตลักษณะ หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์อื่น ๆ เช่น ผลงานวิจัยของ สุมณฑา สวนผลรัตน์ (2550: 63-64) ที่สร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ประกอบด้วยคุณธรรมและจริยธรรม 5 ด้านคือ ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสามัคคี ด้านความเสียสละ และด้านความซื่อสัตย์ การศึกษาครั้งนี้ นอกจากการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ก่อนและหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้วย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คะแนนคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนสูงขึ้นหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรยา แจ่มใส (2551: 87) ที่ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่นนตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นนตอนต้นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่น มีพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่นสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นนตอนต้นที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเคารพนับถือผู้อื่น และการศึกษาของ จิตภา โลหะพงศ์พันธ์ (2551: 84) ที่ศึกษาผลการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของนักเรียนวัยรุ่นนที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ มีการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

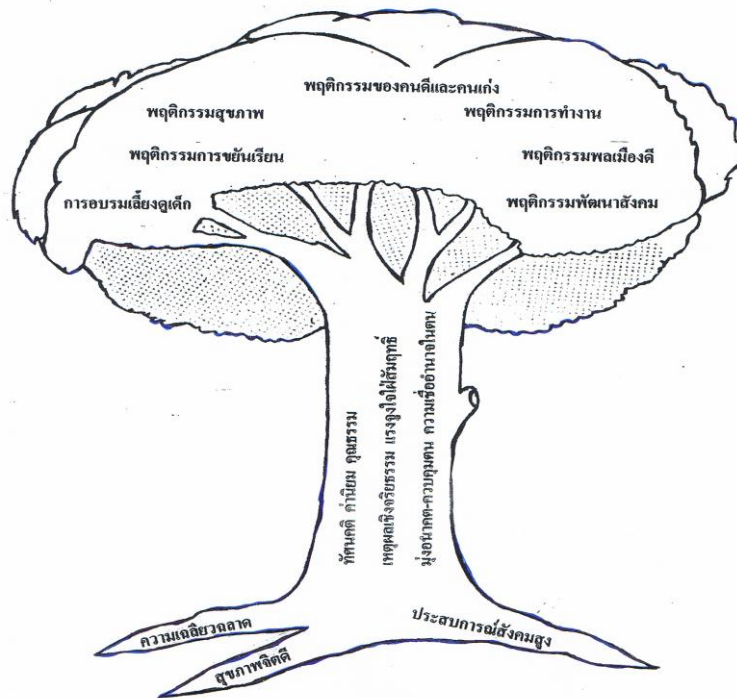
สรุปได้ว่า จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวข้างต้น พบว่าชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถพัฒนาจิตลักษณะและ/หรือพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นได้

4. ปัจจัยเชิงเหตุสมทบกับการพัฒนาพฤติกรรมข้อสัถย์สุจริต

ปัจจัยเชิงเหตุสมทบที่นำมาศึกษาเพิ่มเติมในครั้งนี้ประกอบด้วย ลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตน และภูมิหลังทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย และรายได้ของครอบครัว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนกับพฤติกรรมข้อสัถย์สุจริต

ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง จากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2549: 105-110) ที่ได้กล่าวถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง ว่ามีสาเหตุอะไรบ้าง โดยเปรียบเทียบกับส่วนประกอบของต้นไม้ 3 ส่วน คือ ราก ลำต้น และดอก ผล ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจ 8 ประการ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ต้นไม้จริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ของดวงเดือน พันธุมนาวิน

ที่มา: ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2549) “ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต” ใน เอกสารหลักสูตรฝึกอบรมการวิจัยขั้นสูงแบบบูรณาการทางจิต พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร หจก.อรุณการพิมพ์ หน้า 107

สาระสำคัญจากภาพต้นไม้จริยธรรม มีดังนี้ ส่วนที่หนึ่ง คือ ส่วนดอก ผล บนต้น คือ พฤติกรรมต่างๆ ที่พึงประสงค์ของคนดีและคนเก่ง ซึ่งมีสาเหตุจากส่วนลำต้นและรากของต้นไม้ ส่วนที่สอง คือ ลำต้นของต้นไม้ที่เป็นสาเหตุมาจากจิตใจ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) มุ่งอนาคตและควบคุมตน 3) ความเชื่อในอำนาจแห่งตน 4) แรงใจ ไฟสัมฤทธิ์ และ 5) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม จิตลักษณะทั้ง 5 ประการนี้ ถ้าบุคคลใดมีมาก บุคคลนั้นจะมีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งอย่างสม่ำเสมอ และส่วนที่สาม คือ รากของต้นไม้ เป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ประการคือ 1) ความเฉลียวฉลาด 2) ประสบการณ์ทางสังคมสูง และ 3) สุขภาพจิตดี บุคคลที่มีจิตลักษณะทั้ง 3 ประการในปริมาณสูง และเหมาะสมกับอายุ จะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะในส่วนของลำต้นทั้ง 5 ประการ

สรุปได้ว่า จากทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรม พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนดี และคนเก่ง มีสาเหตุจากจิตลักษณะหลายประการ แต่การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเพิ่มเติมเฉพาะลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตน

4.1.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตน (Future Orientation and Self Control) ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528: 21-23) กล่าวว่า การมุ่งอนาคต หมายถึง “ความสามารถ ในการมองการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติรองรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต” ส่วนการควบคุมตน หมายถึง “ความสามารถที่จะปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติเพื่อผลที่ดีกว่าและมีคุณค่าสูงกว่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต” รวมทั้ง “ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นปรากฏการณ์เดียวกัน คือ บุคคลจะต้องมีความต้องการที่จะได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่าหรือมากกว่าผลที่ได้รับในปัจจุบัน ซึ่งเป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกล และสามารถรอคอยได้ โดยระยะเวลาในการรอคอยนั้น ไม่ได้ทำให้ความรู้สึกละเลยที่ได้รับค้อยคุณค่าลงไป”

บุญรับ ศักดิ์ฉิม (2532 อ้างถึงใน ลักษณะเสด็จ ทองคำ 2546: 23) กล่าวถึงลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนว่า หมายถึง “ความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่ดีหรือละเว้นพฤติกรรมที่เสื่อมเสียได้”

ลักษณะเสด็จ ทองคำ (2546: 31) กล่าวถึง ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนว่า หมายถึง “ความสามารถในการคาดการณ์ไกล การเห็นความสำคัญที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล”

สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตน คือ ความสามารถในการคาดการณ์ไกล การเล็งเห็นผลดีหรือผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติเพื่อผลที่ดีกว่า ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4.1.2 ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539 อ้างถึงใน ลักษณะเสด็จ ทองคำ 2546: 24) ได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตน ดังนี้ “สามารถคาดการณ์ไกล มองเห็นความสำคัญและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม หาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้อวดได้ รอได้อย่างเหมาะสม และสามารถให้รางวัลและลงโทษตนเองเมื่อกระทำไม่เหมาะสม”

4.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2520: 29) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชื้อสัจธรรมของนักเรียนวัยรุ่นกับจิตลักษณะ 2 ด้าน คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน โดยทดลองกับวัยรุ่นชายฐานะปานกลางและต่ำ ในเขตกรุงเทพมหานคร 30 คน พบว่านักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนสูงขึ้น บัณฑิต เหล่าสุชา (2544: 48) ศึกษาปัจจัยทางสถานการณ์และจิตลักษณะกับพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ปัจจัยทางสถานการณ์และปัจจัยทางจิตลักษณะร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยของนักเรียนที่สำคัญอันดับแรก คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนในระดับสูง จะมีพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนในระดับต่ำ และวินัย ไมถึง (2548: 118-123) ศึกษา เรื่อง “ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียน

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ และ/หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของวัยรุ่น การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนมาศึกษาเพิ่มเติมด้วย

4.2 ภูมิหลังทางชีวสังคมกับพฤติกรรมเชื้อสัจธรรม

การวิจัยครั้งนี้สนใจที่จะนำภูมิหลังทางชีวสังคมของนักเรียนมาศึกษาเพิ่มเติมด้วย ได้แก่ เพศ ผลการเรียนรู้เฉลี่ย และรายได้ของครอบครัว

4.2.1 เพศ คือ ลักษณะที่บ่งบอกความเป็นเพศชายหรือเพศหญิง

มังกร กุลวานิช (2537: 73) ศึกษาปัจจัยด้านชีวสังคมต่อคุณลักษณะความรับผิดชอบ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความรับผิดชอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูบุตรเพศชาย และเพศหญิงของสังคมไทยแตกต่างกัน โดยในบุตรเพศหญิงจะมีการอบรมเลี้ยงดูที่เข้มงวดกว่าเพศชายจึงทำให้มีความรับผิดชอบแตกต่างกัน

สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น พบว่านักเรียนที่มีเพศ ระดับชั้นปี และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน

อโนมา ชันพันธ์ (2548: 85) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระด้านปัจจัยพื้นฐาน (ได้แก่ เพศ รายรับของนักเรียน รายจ่ายของนักเรียน สถานภาพครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา) มีความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อาชีพของมารดา และเพศของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์ของนักเรียน

จินตนา บัวเฟียน (2550: 72) ศึกษาผลการฝึกเพื่อพัฒนาความเชื่อในการควบคุมสาเหตุและผลจากการกระทำของตนของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ผลการศึกษาพบว่า เพศเป็นตัวทำนายสำคัญของความเชื่อในการควบคุมสาเหตุและผลจากการกระทำของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรรถภูฏา โยธะกา (2551: 71) ที่ศึกษา ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งได้นำภูมิหลังทางชีวสังคมของนักเรียน คือ เพศ ผลการเรียนเฉลี่ย และอาชีพของผู้ปกครอง มาศึกษาเพิ่มเติม ผลการศึกษาพบว่า เพศเป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

สรุป เพศเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ และ/หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของวัยรุ่น การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำ เพศมาศึกษาเพิ่มเติมด้วย

4.2.2 ผลการเรียนรู้เฉลี่ย หมายถึง ระดับความสามารถในการเรียนรู้หรือสติปัญญาของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม

อัมพร แสงวิเชียร (2546: 77) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่สติปัญญาสูงมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ และนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีสติปัญญาต่ำ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงขึ้นมากกว่านักเรียนที่มีสติปัญญาสูง

รสิตา กุดแถลง (2550: 72) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก โดยการจำแนกตามผลการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่างกันมีความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงมีความซื่อสัตย์มากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยปานกลางและต่ำ และนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางมีความซื่อสัตย์มากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นवलลออ แสงสุข (2544: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำ

สรุปว่า ผลการเรียนเฉลี่ยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ และ/หรือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนมาศึกษาเพิ่มเติมด้วย

4.2.3 รายได้ของครอบครัว รายได้ของครอบครัว หมายถึง ปริมาณรายได้ทั้งหมดที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวได้รับในหนึ่งเดือน แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ รายได้สูงกับรายได้ต่ำ

อังคณา เมตุลา (2546: 108) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการรู้จักตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเองที่เป็นผลจากการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการกับไม่ได้ฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการ การวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาตัวแปรลักษณะทางจิต 3 ประการ และตัวแปรสถานการณ์ทางสังคม 3 ประการ ในบทบาทของตัวแปรอิสระควบคุมด้วย ผลปรากฏว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวรายได้สูงมีการรู้จักตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนจากครอบครัวรายได้ต่ำ และนักเรียนจากครอบครัวรายได้สูงที่ได้รับการฝึก มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนจากครอบครัวรายได้ต่ำที่ไม่ได้รับการฝึก

อัจฉรา สุขารมณ์ (<http://www.thaiedresearch.org>) ทำการศึกษา เรื่อง องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น โดยเปรียบเทียบการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามภูมิหลังของครอบครัว และลักษณะทางชีวสังคมที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจระดับต่ำ

สรุปว่า รายได้ของครอบครัวเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ และ/หรือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำรายได้ของครอบครัวของนักเรียนมาศึกษาเพิ่มเติมด้วย